

Eduskunnan lakivaliokunta

LaV@eduskunta.fi**Asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 200/2017 vp).

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi oikeudenkäymiskaarta, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettua lakia, esitutkintalakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla kevennettäisiin oikeusprosesseja yleisissä tuomioistuimissa.

Poliisihallitukselta on pyydetty lausuntoja ja se on lausunut asiasta prosessin eri vaiheissa.

Ehdotusta pidetään hyvin valmisteltuna ja perusteltuna ja esitettyjä ehdotuksia pidetään kannatettavina ja niillä voitaisiin keventää oikeusprosesseja yleisissä tuomioistuimissa.

Ehdotuksessa olevat laajennukset videoyhteyksien käyttömahdollisuuksiin, syytetyn henkilökohtaisen läsnäolovelvollisuuden sekä vangitun vastaajan läsnäolovelvollisuuden lieventäminen ovat kaikki myös poliisin näkökannalta erittäin kannatettavia. Näiden ehdotusten ja muutosten myötä voidaan nähdä olevan vaikutuksia myös poliisin tehtäväkenttään vähentäen jonkun verran tehtäviä muun muassa oikeuteen noudoissa sekä vankien kuljetuksissa, jolloin poliisi pystyy keskittymään paremmin poliisin ydintehtäviin.

Poliisin käytännön toimintaan vaikuttaa myös ehdotettu yhden kosketuksen periaate, eli paikallapysymisvelvollisuus haasteen tiedoksiantamista varten (ETL 10:2a). Ehdotuksessa syyttäjä voisi määrätä, että rikoksesta epäilty on velvollinen pysymään esitutkintaviranomaisen toimipaikassa syyttäjähasteen tiedoksi antamista varten. Epäiltyä saadaan pitää lukitussa tilassa, jos se on välttämätöntä hänen poistumisensa estämiseksi. Tiedoksianto on toimitettava viipymättä. Epäillyllä on oikeus poistua tiedoksi antamisen jälkeen, kuitenkin aina viimeistään kuuden tunnin kuluttua esitutkinnan päättämisestä.

Ehdotus on pysynyt tässä esityksessä ennallaan työryhmämietintöön verrattuna ja sitä on edelleen pidettävä kannatettavana.

Kuten jo lausunnoissa on tuotu esiin, toimivaltuus tehostaa varsinkin ulkomaalaisten, vailla vakinaista osoitetta olevien sekä muutoin vaikeasti tavoitettavissa olevien henkilöiden rikosoikeudellisen vastuun toteutumista tehostamalla esitutkinta- ja syyteharkintaprosessia.

Ehdotettu toimivaltuus mahdollistaa epäillyn velvoittamisen olemaan esitutkintaviranomaisen toimipaikassa enintään kuusi tuntia esitutkinnan päättämisen jälkeen, jolloin poliisilla ei ole mahdollisuutta hyödyntää esitutkintalain 6 luvun 5 §:n toimivaltuuksia. Uusi säännös sopii erityisesti tilanteisiin, joissa esitutkinta on muuten valmis, mutta epäiltyä ei ole syytä tai toisesta tavoitettu. Tällaisessa tapauksessa poliisi tavoittaa epäillyn joissain vaiheissa, velvoittaa hänet olemaan aluksi läsnä esitutkinnan suorittamisen ajan esitutkintalain 6 luvun 5 §:n perusteella, mutta hänen asiansa loppuun hoitamiseksi poliisi tarvitsee ehdotettua uutta säännöstä, kun esitutkinta päätetään ja asia lähetetään syyttäjälle syyteharkintaan syyttäjähasteen antamista varten.

Lisäksi selkeä toimivaltuussäätely selkeyttää esitutkinnan päättämistä. Poliisin ei tarvitse viivyttää esitutkintaa yhtään pitempää, vaan kun se on mahdollista, esitutkinta saadaan päättää epäillyn kuulustelun ja muiden toimenpiteiden jälkeen. Päättämisen jälkeen epäiltyä voidaan pitää tarvittava aika läsnä syyttäjän määräyksellä syyttäjähasteen tiedoksiantoa varten.

Huomioitavaa edelleen on, että aikavaatimukset huomioon ottaen järjestely vaatii toteutuakseen hyvää yhteistyötä poliisin ja syyttäjän välillä sekä syyttäjän puolelta valmiudet reagoida nopeasti mm. päivystysjärjestelmän kehittämisellä.

Esityksessä ehdotetaan, että epäilty voitaisiin velvoittaa pysymään esitutkinnan päätyttyä paikalla esitutkintaviranomaisen toimipaikassa haasteen tiedoksiantamista varten enintään kuuden tunnin ajan. Ehdotus edellyttää muutosten tekemistä poliisiasia- ja tietojärjestelmään (Patja). Tästä voidaan ehdotuksen mukaan arvioida aiheutuvan kertaluonteisia tietojärjestelmäkustannuksia noin 20 000 euroa, jotka rahoitetaan kehyksen puitteissa. Poliisin tuleekin miettiä ja harkita, kuinka tämä käytännössä ja lain voimaan tulosta riippuen toteutetaan, eli onko Patja-järjestelmään, joka on poistuva järjestelmä, tehtävä muutoksia ja millaisia, vai onko asianmukaisten merkintöjen tekeminen mahdollista jollain muulla tavalla ennen Vitja-järjestelmän käyttöönottoa, jossa tarpeet on otettava huomioon.